

A ME CONSULVA PETROVA
PRUDENTIA DICOR SVBIV
VRLAS CONSVLVI SNE TVL

Seite 1

Manuscript title

PRINCIPIA

Theologiæ Fanaticæ, quam

Theophrastus Paracelsus genuit,

VVeigelius interpolavit,

Succinctis thesibus sub examen revocata,

&

Deo ter Opt. Max. adjuvante,

Ad solennem disputationem proposita

à

NICOLA O HUNNIO,

Th. D. & Prof. Publico,

RESPONDENTE

Pro impetrando gradu in Theologiâ summo

M. VALENTINO LEGDÆO

Sverino - Megapolitano,

Ad diem 7. Maij, horis ante- & pomeridianis

In Auditorio Theologico.

VVITTEBERGÆ,

Excudebant Hæredes Johannis Richteri,

ANNO M. DC. XIX.

P R I N C I P I A

Theologiae Fundamenta

Theologiae Fundamenta

Vergleichs-Methoden

Zusammenhang

&

Methoden

Methoden

Nicolaus Harnisch

Methoden

Methoden

Methoden

Methoden

Methoden

Methoden

Methoden

Verfasser

Verfasser

Anno M. DC. XIX

I.

Ta ergò furori Satanico satis non erat per Antichristi rabiem, Calvinismi fraudes, Photinianismi præstigias Ecclesiam premere, sanctos cribrare; excitanda insuper fuit nova quædam gens, origine varia, professione *ἐγὼ αὐτὸς εἶμι*, *chymicotheologica*, simulatione sancta, Spiritualis, cum Christo essentialiter unita, immediato Dei afflatu instructa, & sic *θεοδιδαντ*: hinc profunda omnium rerum scientiâ, facultate corda humana perscrutandi, futura prædicendi, scripturas Spiritualiter interpretandi, miracula edendi, & quod unquam in orbe magnum extitit, præstandi facultate, pollens, deniq; totius mundi opibus abundans: quæ, aliaq; scriptis editis prolixè jactat.

II.

Has fanaticorum nugas, ac decipulas diabolicas ad miseros mortales fallendum egregiè comparatas, & specioso sanctitatis schemate palliatis, cordatus quisq; faciliè deprehendit; non ita faciliè simplices.

III.

Ut enim, qui venena propinant alijs, eadem potioni præ cæteris gratæ immiscent, ut hostilis conatus potus suavitate obductus lateat, sic non minus speciem habent illi pietatis, qualiter autem virtutem ejus abnegent, loquuntur publica ipsorum scripta, multiplicibus erroribus perstreptentia.

IV.

Etenim tanta hîc non venditur sanctitas, quantam secta illa præ se fert, non sola chymica ars commendatur, sed per omnes fidei articulos adeò foedi errores sparguntur, ac unquam hæresin ulla factitavit: hinc operæ precium fuit visum, aliquod nunc saltem monstruosæ istius Theologiæ specimen exhibere, & quibus illa *principiis* fundetur, demonstrare.

A 2

V. Quod

V.

Quod dum Deo benè iuvante facere aggredimur, generaliter ipsi dicimus Propheticum illud: *ad legem & ad testimonium: si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.* Esto verbum norma, & regula unica, extra quam nihil nobis divinum, nihil pium, nihil sanctum.

VI.

Cæterùm: propositum hoc per vires nostras effectum non damus, non est in membris nostris veritas, omnis cogitatio mala, erramus in vijs proprijs non bonis, nî verbum Domini sit lucerna pedibus, ac lumen semitis nostris; nî Spiritus in viâ planâ ducat, quiq; veritas est, ac mentiri nescit, salutaria doceat. Te proinde in spiritu ac veritate invocamus Pater luminum, te filium patris λόγον, qui voluntatem divinam revelasti, te Sancte Spiritus, qui in omnem veritatem ducis homines, perfunde corda nostra tua cœlesti luce, da intellectum, ut verbum tuum piè ac sanctè tractemus, sensum ei nullum inferamus, nil addamus, nihil demamus, veritatem, quam pio studio, & corde sincero quærimus, inveniamus, falsitatis nebulas, quibus fanatica Theologia oculos simplicium perstringit, feliciter dispellamus, errores detegamus, ad tui sanctissimi nominis gloriam, Ecclesiæ incrementum ac emolumentum, æternam deniq; nostram & aliorum salutem, Amen.

CAPUT I.

De origine ac nomine hujus sectæ.

I.

MOrem Ecclesiæ omni tempore observatum sequentes, ab auctore si non primo, certè primario cujus nomen hodie extat, *Theophrasto Paracelso*, Medico superioris seculi satis celebri, *Paracelsicam* inscribimus.

II.

Cui viro, laudem, si quam in arte sua est promeritus, nec invidemus, neque læsam aut ereptam ullatenus cupimus, de quo
sanctè

sanctè protestamur. In foro nunc versamur Theologicò, quod
eum hominem vix ullius fidei, aliàs vitæ turpis, ac talem fanati-
cum pronunciat, quo vix alter deterior extitisse legitur; ut ma-
giam diabolicam, de qua si non convictus, certè gravissimè su-
spectus fuit, taceamus: omnia namq; ista, ejus opera, quæ pu-
blicè extant, & ab homine Christiano sine stupore, & admiratio-
ne, imò gravi cordolio non leguntur, plus vobis testantur.

III.

Primarius est, comparatè loquendo, quotquot enim autores
istud virus spargentes leguntur, quales sunt Albertus Magnus,
H. Cornel. Agrippa, Ægidius de Roma, Gerhardus Zutphanien-
sis, Johan Hagen de indagine, Johan Reuchlinus, Petrus Palati-
nus Minorita, Franciscus Georgius Minorita, Marsilius Ficinus,
Gvilhelmus Postellus, Henricus Horphius, Marcus Anthonius
Mocenicus, Stephanus Conventanus, ad quos originem Theo-
logiæ Cabalisticæ refert anonymus quidam, præfatione scripti
sui de Magia, hi inquam omnes primà horum Zizaniorum semi-
na in monasterijs ac Scholis Pontificijs quæ Magiæ Satanicæ, &
artium diabolicarum erant plenæ, hinc inde disseminarunt, & re-
lictis scriptis posteritatem quoq; inficere fuerunt annisi; operâ
verò illorum usus Paracelsus, pro ingenij sui felicitate, ac novi-
tatis studio ex ijs conquisivit omnia, suisq; libris infarsit; ut sic,
quæ venena cum antiquorum scriptis expiratura sperari possent,
ab interitu vindicata in manus eorum cum primis devenirent,
qui Medica cognoscendi studio illis uterentur.

IV.

Non ausus fuit Theophrastus, dum esset in vivis, bellum
suum fœtum Theologicum, quem parturiebat, in Ecclesiæ sinum
promere, quod malæ conscientiæ signum; quamvis non rarò
dicere solitus feratur, *se aliquando Lutherum & Melanthonem in
Theologiâ haud aliter reformaturum, atq; fecerit in medicina Gale-
no & Hippocrati.*

V.

Sub idem verò tempus non difforme monstrum pepererunt
Casspar Svenckfeldius, Carolo stadus cum socijs, *Anabaptistæ*, alijq;
cœlestes Prophetæ, quorum singuli ex Theologia, quæ hinc inde
in Paracelsum confluebat, aliquid hauserunt.

A 3

6. Verùm

VI.

Verum & illas incendiolorum flammulas divina bonitas B. Lutheri, & subsecuto tempore, aliorum bonorum ministerio sopijt, ut exiguae superessent reliquiae usq; dum easdem resuscitaret quidam obscuri aliàs nominis homo, *M. Valentinus Weigelius*, cujus scripta ante annos triginta plus minus, nata ab hominibus malè feriatas, operâ typographorum sive famelicorum, sive avarorum, absq; vero nomine loci ac typographi, non absq; Reip. Ecclesiasticae periculo, ac praesenti damno hisce annis in viciniâ nostra excuduntur, quamvis suspicione minimè obscurâ constet, sub VVeigeliano (ut & Paracelsico) nomine alios errorum patronos subinde novos libellos fabricare.

VII.

Non moramur autem, quòd VVeigelius suae Theologiae alios quoque fabros & Patriarchas Theophrasto conjungit, homines partim claros, partim obscuros; *Mercurium Trismegistum*, post: part. 2. p. 39. 263. **gülden Griff**/ p. 52. *Taulerum*, part. 2. post. pag. 87. 104. **gülden Griff**/ p. 43. *Dionysium* post. part. 2. p. 104. *Theologum de morte*, post. part. 2. p. 303. **Lautensack**/ part. 3. post. pag. 96. *Thomam Müntzerum*, Dialogismo de Christianis. p. 8. 52. In omnibus his namq; *Theophrastus* eminent, qui quae alij obscure, hic clarius, quae illi pauca sparsim, hic multa collecta habet, majore etiam felicitate in chaos unum redegit cuncta, ac reliquorum ullus: vel hoc nomine & VVeigelianam Theologiam ad Paracelsum, ut fanaticorum hoc tempore chorum, referimus.

VIII.

Nec satis; annis proximè elapsis non parum laboris facessit Ecclesiis vicinis quidam *Ezechiel Meth*, in Paracelsi Scholâ enutritus, Theologiam ipsius quadantenus in lucem proferens, quamvis ille graviter admonitus errores damnarit, licet ad vomitum postea reversus. Protinus huic se conjunxit *fraternitas roseae crucis*, aureos montes sibi, & qui sua nomina illi essent professuri, pollicita, hocq; sine libellos, quorum vix numerus extat, protrudens: quam quidem utopicam, scripta verò ociosorum fratrum, ac petulantium ingeniorum partus non absq; certâ suspicione

cione

cione interpretantur peritiores; quod si ita est, dolemus sincero corde, hoc etiam artificium invenisse diabolum, ut per homines nugivendos simplicioribus calles parare, fideiq; scopum intervertere norit.

IX.

Quicumq; autem hi, ut & alij *αἱ ἐρβαστηνικς*, Theophrastum cuncti agnoscunt patrem, cumq; de cœteris vix possit esse dubium, Weigelius, qui aliàs Medicinam ex professo secutus non est, lectores suos ad Paracelsum remittit, tanquam ad virum divinitus illustratum: *post. part. 1. p. 195. part. 2. pag. 257. 266. part. 3. pag. 96. gülden Griff pag. 20. 48. 49. 52. libell. disputator: pag. 26. 28. 29. 42.* VVeigeliana etiam posteritas hunc suum patrem adeò cum Theophrasto combinet, ut utriusq; scripta aliquot in publicum edat, & non ita pridem in unum Volumen cum inscriptione *Philosophia mystica*, conjunxerit, atq; hoc ipsum loquatur conformitas dogmatum, ut illorum collatio monstrat.

CAPUT II.

*De causa efficiente primaria Institutionis
Theologica, quam Paracelsi Schola
rejecit.*

I.

K*ριτήριον* nobis monstratum est Pseudoprophetis cognoscendis satis idoneum imò infallibile, *Matth. 7. v. 15. à fructibus cognoscetis eos.* Quod attendentes, *fructus* illos non in externâ quadam sanctitatis specie quærimus, sed in dogmatibus fidei & pietatis, horumq; principijs, principaliter consistere, credimus: proinde *ματαιολογία* Paracelsicam taliter arguimus.

II.

Theologia, cujus neq; principia, neq; dogmata de fide ac pietate sana sunt, ac S. literarum *κάνονι* congrua, ea divina non est.

3. Quæ

III.

Quæ quidem propositio, ut in sanioris Theologiæ meditatio est fundata, ac primo illius principio, quod est lex & testimonium, nititur; sic principii vicem meritò tenens ulteriorem probationem non postulat.

IV.

Est autem Theologia Paracelsi talis, quod nervū nostræ demonstrationis, totiusq; disquisitionis *κενόμενον* continet: confirmandum ergò: quod sic instituemus facere, ut ante omnia Theologiæ cum istius, tum veræ principia excutiamus, ac invicem conferamus.

V.

PRINCIPIA aut vera sunt, aut falsa. *Vera* dicimus, quæ Deus in veritate salvificâ inveniendâ, tanquam religiosè observanda nobis commendavit. *Falsa*, quæ ἐτεροδόξοι sibi met constituant, quamvis ea sequenda Deus vel nusquam præscripserit, vel etiam ab illis cavere jusserit.

VI.

Hinc demonstratio bimembris: quæcunq; Theologia
1. vera illa ac divinitus commendata fidei ac Religionis principia improbat: 2. E contra alienis, ab hominibus confectis, Deo non probatis, aliquando etiam prohibitis nititur, ea divina ac sana non est. Subsumimus Theologiam paracelsicam sub utroque membro, non absque probationum robore.

VII.

1. Paracelsi Theologia principia divinitus monstrata reprobat. Hujus ἐξήγησις & confirmatio attendere jubet ad *docentem* pariter, ac *discentem*; tunc enim in doctrinâ proficitur, cum uterque se rectè habet.

VIII.

Docuit quondam Deus antiquos patres *πολυμερῶς, καὶ πολυτρόπως*, per propiciatorium, *Exod. 15. vers. 22.* Ephod lineum, sive *Vrim & Thummim* pontificis, *1. Sam. 23. v. 9. sq. cap. 30. v. 7. Exo. 28. v. 30.* per assumptam humanam speciem, *Genes. 18. vers. 2. &c.* per
appa

apparitiones, *Esa. 6. v. 1. Ezech. 1. v. 26. Exod. 24. vers. 10. capit. 3. vers. 2.*
visiones, *Genes. 28. vers. 12. 13. Ier. 1. v. 11. 13. Zach. 1. vers. 8. 18. 21. collo-*
quium per somnia, *Genes. 20. vers. 3. Numeror. 12. vers. 6. cap. 22. v. 20.*
sermonem ab ore ad os, *Ex. 33. vers. 11.*

IX.

In Novo Testamento nobis locutus est in filio, *Hebraeor. 1.*
vers. 1 qui patris λόγος. Quante nec visa nec audita enarravit, *Iohan.*
1. vers. 18. Et quia non amplius immediatè nobis loquitur, mini-
stros constituit, & quidem Apostolos, Prophetas, Evangelistas,
pastores & doctores, qui Ecclesiam ipsi his in terris colligant,
spirituale corpus ædificent, *Ephes. 4. v. 11.* adhibitis non è proprio
ingenio confictæ sapientiæ dogmatibus, sed ad verbi à Prophetis
& Apostolis præscripti, quod vel ideò fundamentum celebratur
Ecclesiæ, *Eph. 2. v. 20.* normam conformatis, ut hinc doceatur Ec-
clesia, sive in cœtu, & conventu publico, ordinariè, sive priva-
tim, ἀκρίτως καὶ εὐκρίτως, *2. Timoth. 4. vers. 2.* sive ore sive per
Epistolam, *2. Thess. 2. v. 15.* hoc est sermone, vivaque voce jam
scriptis.

X.

Sunt igitur considerandi docentes primarii: 1. **DEVS.** 2.
CHRISTVS, ratione specialis sui officii.

XI.

I. **DEVS** cùm immediatis apparitionibus & inspirati-
onibus jam non utatur, ut sequentia docebunt, voluntatem
suam in verbo scripto Prophetico & Apostolico revelavit,
quam exinde addisci mandat, *Iohan. 5. vers. 39. Luc. 16. vers. 29. 31.*
Esa. 8. vers. 20. tanquam inibi sufficienter ac perspicuè compre-
hensam, *2. Timoth. 3. vers. 15. seqq.* infallibiliter verum est, quicumque
cupit esse θεοδ. δακτ., is huic sermoni attendit *2. Pet. 1. vers. 19.*
eum verò contempnim habens lucem divinæ veritatis non videt,
Esa. 8. vers. 20. unde hanc formamus propositionem: *Qui-*
cunq; in fidei negotio se ad scripturam non adstringit totum, is DE-
VM docentem non audit, ac primum sinceræ Theologiæ fundamen-
tum evertit.

B

XII. Sub-

XII.

ollo Subsumimus: Theologia Paracelsi in fidei negotio ad scripturam se totam non adstringit: Quod probatur: quia non adstringitur in dogmatum fundatione, neque in verbi interpretatione. Prius hinc constat.

XIII.

v. Quia dogmata quamplurima, quæ neq̄ in Scriptura sunt, neq̄ ex ea ducuntur, sine ulla scripturarum mentione credenda mortalibus proponit. Exempla si postulas, è multis dabo pauca, ne catalogus excrescat nimium: Ex sola Philosophia mystica hæc habet: Homo creatus à DEO, & à NIHILÒ, Philos. myst. pag. 138. Quævis creatura & homo ante lapsum habebat bonum & malum, ibid. pag. 139. Angeli eò creati sunt, ut essent DEO similes. pag. 208. 220. pag. 141. Regenerari est à seipso deficere; semet odisse & abnegare, sibi mori, sui ipsius cum omnibus viribus oblivisci, &c. pag. 145. 146. per regenerationem fit homo Deus, & Deus homo. p. 146. 172. 188. Deus est essentia omnium rerum, sicut alphabetum essentia omnium Syllabarum & vocum, pag. 149. Deus ante creationem est absq̄ opere, affectu, & persona, **Wirckloß / Affectloß / vñnd Personloß** / p. 156. 157. Liber est internus, in quo omnia sunt scripta, divina, humana, &c. pag. 157. Angelus potest esse ubiq̄, pag. 168. Diaboli sunt coacti in quatuor Elementa. pag. 170. 209. Deus & anima sunt ejusdem naturæ. p. 171. ejectione à Paradiso non fit ratiōe loci, sed aversionis voluntaria, pag. 172. Renascentia tantum parvulorum est, pag. 173. post consummationem universi non aderunt corpora nec beatorum nec damnatorum. pag. 175. Christi corpus est supernaturale, expers omnis Elementi, & Elementati, clarificatum, Spirituale, Deificatum. p. 175. Mortalis Adamitica caro & sanguis non hereditabit regnum cælorum, oportet carnem esse ex CHRISTO, oportet incorruptibilem cælestem esse carnem, incarnatam ex Spiritu Sancto. pag. 175. Nec Deus, nec Angeli, nec beati quicquam operantur, quia nulla est ipsorum indigentia, p. 177. Nihil externum confert salutem, quocunq̄ veniat nomine. p. 184. In homine post lapsum est bonum, scilicet Spirituale, pag. 203. Litera scripturæ, seu verbum exterius nullius est operationis. pag. 205. Externus Adamiticus homo neque venit in infernum, neq̄ in cælum, ab Elementis consumitur, solus internus salvatur aut damnatur. pag. 206. Dei verbum, Christus & regnum.

regnum ejus nulla operatione ab extra insuntuntur, si non essent in nobis, frustrane forent omnes conciones. pag. 206. Christus secundum carnem cessabit. pag. 221. Adam manebat in filio ante lapsum. pag. 222. Christus duplex est, externus, qui est Mariae filius, & internus, qui inhabitat cordi piorum. pag. 223. E scripturis hæc non sunt deducta, neque ostenditur apex, qui testimonium his dogmatibus præbeat.

XIV.

2. Quia Biblicam lectionem non suadet, auditum verò cum lectione etiam improbat. Non sine furore ad verbum Dei remittitur in schola Paracelsi homo Christianus, quoties verbum Dei commendatur: *VVeig. pt. I. post. p. 49.* Id enim cum Christianis non sit aliud, quàm illud scriptum Propheticum & Apostolicum, Paracelsistæ intelligunt sibi privato quopiam ac immediato afflatu inspiratum.

XV.

Scripturæ lectionem suaderi non facile audies. Duplici medio in usum adhibetur scriptura. 1. per oculos, estque lectio singulariter nobis commendata, 1. *Timot. 4, v. 13. Deuter. 17, vers. 19. cap. 31, v. 11. Esa. 34, v. 16.* 2. Per aures estque auditus; & ipse frequenter præceptus, *Luc. 16, vers. 29. &c. utrinque piâ attentione est opus, Iohan. 5, vers. 39.*

XVI.

Cœterùm: ipsius auditum videbis improbari sæpius: Et est in promptu ratio: siquidem enim inutilis est, ac supervacaneus, virtute carens, & litera mortua, corda percellere ac movere minimè valens, *VVeigel. postill. pt. 2. pag. 225.* utique adhibetur frustra, haud aliter, ac si Ovidii poemata eo sine legenda sumeres, ut hinc ad æternam salutem erudireris.

XVII.

Hinc argumentamur: Omne principium Theologicum efficiens sive activum, aliquid in subjectum operatur. Scriptura nihil in hominem informandum operatur, ergò scriptura non est activum Theologiæ principium.

XVIII.

Minor probatur. Nam duo effectus illi possunt assignari, quorum unus sit docere, quem Paracelsi posteritas nescit, intra cor humanum omnem prorsus

scientiam delitescere affirmans, ut nihil quicquam intrò recipi-
endo sive ex scriptis sive auditis addiscatur, sed cuncta ab extra
promendo jam cognita monstrantur: id quod prolixè diducit
VVeigel. libell. disput. è quo, ut & scriptis aliis, hæc cape *θεματικά. Inte-*
riora non producuntur per exterius: exteriora non operantur interna. p.
12. Agnitio petitur ab intra è corde illuminato, non ex libro. p. 18. omnis no-
titia divinorum provenit ab intra, non ex libris. gùlden Griff / p. 8. 9.
Apostoli nihil aliud docent, ac scribunt, quam id ipsum, quod est in nobis, po-
still. part. 2. p. 303. Ex Biblijs non petitur intellectus, pag. 14. γνῶθι, σεαυτ.
part. 1. pag. 73. & summa: fides potest esse sine externo auditu, postill. part.
2. p. 234. 235. item: potest homo notitiam & intellectum habere etiam sine
scriptura. Libell. disput. pag. 19. Scriptura est speculum externum, indicat
tibi, qualis sis, pulcher an deformis, eger, an sanus, talem te verò non efficit,
morbos tuos ac dolores neq̄ valet mitigare, neq̄ sanare, gùlden Griff /
p. 59. Similia habet Theophr. labyr. Medic. cap. 8. tom. 2. pag. 174. Edit:
Basil. in quarto Anni 1589.

XIX.

Concludo, nullus ergò scripturæ sacræ sive lectæ sive præ-
dicatæ finis, & usus.

XX.

Alter: excitare id, quod in corde latet, idque ad memoriam
revocare, quem quidem effectum scripturæ videtur assignare
Weigelius.

XXI.

Verùm, quòd ne hoc quidem dicatur seriò, & per ejusdem
scholæ hypothefin scriptura ne quidem taliter mentem excitet,
inde manifestum est; quia expectant Paracelsistæ divinam
revelationem, momentaneam illuminationem, internam con-
eionem, divinum afflatum, angelicum colloquium, quibus me-
diis reminiscantur eorum, quæ intra corda latent naturaliter,
juxta illud: *interno animæ oculo audit homo, videt, contrectat veritatem*
absq̄ externa persuasione, philos. mystic. pag. 206. Quid ergò operatur
scriptura? cum primis, quia illa Weigelio est inanis & mortua
litera, manens in papyro, nudum testimonium ejus, quod jam
homo non modò in corde habet, sed etiam cujus Spiritu Sancto
intus suggerente probè meminit, postill. part. 2. p. 240. part. 3. p. 19.
dialog.

dialog. de Christ. p. 29. 32. cum primis verò notandum, quòd inter requisita discipuli in Paracelsi Schola & hoc censetur, hominem scripturam deserere, **Ein recht gelassen Mensch muß die S. Schrift gelassen** / literam nescire, sed ingredi in Domini virtutem oportere &c. *Weig. lib. von der gelassenheit p. 17.* quod quomodo cum reminiscencia illa consistat, ipsi viderint.

XXII.

Rursum verò cognoscitur frustraneam & de nihilo esse scripturæ tractationem, perinde ac si operosè suaderem legi librum, è quo quidem plane nihil disceres, inculcaret tamen, sed non nisi naturaliter nota, & ubivis obvia: nivis albedinem, notitium ac dierum vicissitudinem, ignis calorem, solis lucem, ac similia plura jam antè satis nota.

XXIII.

Nec est, quod excipiant, scripturam in mentem & memoriam nobis revocare ea, quæ in corde, ceu sopita & sepulta prius latuerant, ideoq; suo usu necessario non destitui. Namq; licet fateantur generaliter, librorum lectione scientias excitari per ἀνάμνησιν, & reminiscenciam; de sacris tamen literis id ipsum affirmari vix invenietur; & si inveniretur maximè, hoc tamen altero suo themate, (quò per immediatum Dei afflatum, in Sabbatico silentio factum, id fieri contendunt; de quo post) rursus everteretur.

XXIV.

3. *Quia Scripturam Informationi Theologicae prorsus ineptam judicat.* Quod sic ostenditur: Quicquid 1. est anceps & ambiguum: 2. Omnibus, quantumvis gravem errorem errantibus, patrocinium præstat, 3. agonizantes nihil juvat. 4. in erigenda fide morti vicinorum ridiculè usurpatur. 5. vanitati subiectum. 6. imperfectum: 7. certum de fide iudicium non format, id informationi Theologicae est ineptum, & consequenter neq; verum Theologiae principium.

XXV.

Est verò S. scriptura per Paracelsi hypotheses 1. *anceps & ambigua.* *VVeig. postill. part. 2. p. 185.* Scriptura est ambidexter; **die Schrift ist in beyde Hände**, licet eâ in utramq; partem

B 3

uti:

uti: Ut ut quispiam erret, potest tamen scripturam adversario opponere. *gülden Griff*. p. 55. scripturæ litera est ein *Beydenhänder*/ quisq; eâ pro se potest uti, quomodocunq; libuerit, unde tot sectæ ac schismata extiterunt, quod etiam plurib9 repetit p. 58. 2. *Omni*bus quantumvis graviter errantibus patrocinatur. quod modò assignata loca probant. 3. *agonizantes nil juvat* Sic Paracelsistas statuere, in aprico est: namq; VVeigelius eos, qui sententias Biblicas collectas, disputationibus, lectionibus, concionibus, &c. asservant, falsè ridet: lib. *von der gelassenheit* p. 7. 4. *In erigendâ fide mortuorum ridicule usurpatur*. Hic nil juvat sacerdos, vel scriptura in angustijs meis (agonizantis) nil juvat confessio, vel Sacramenta. *Dialogis. de Christ.* p. 88. & pag. 117. Introducitur moribundus epulo, cui scripturarum dictis succurrerit sacerdos: sed (ait) sacerdos consolabatur eum elegantibus sententijs, ex scriptura depromptis, ut mortis Christi sapius recordaretur. 5. *Vanitati est subiecta*. Quisq; scripturâ uti potest pro libitu, siquidem creatura est vanitati subiecta, *gülden Griff*, p. 58. 6. *Imperfecta*; Gravem errorem reputat VVeigel. *dialog.* pag. 8. quòd Concionatores & Academici jubent auditores esse contentos verbo è suggestu prædicato, & commentarijs biblicis, sic, ut in cœlos subvolare, ac more Prophetarum cœlestium, & Anabaptistarum illuminationes expectare, nihil sit necessarium. Putat ergò, nec scripturam, nec conciones sufficere homini Christiano, nî subvolet in cœlum, & revelationes exinde petat. 7. *Nec certum iudicium de fide format*; liquet hoc ex eo, quod membrum secundum exhibuit; si enim scriptura stat pro utraq; litigantium parte, & patrocinium utriq; præstat, certè iudicium tale non fert, per quod pars una se succumbere; altera, se vincere, intelligat.

XXVI.

Ergò per hypothesein Paracelsistarum scriptura Theologica informationi prorsus est inepta.

XXVII.

4 *Quia Scripturam veritati Theologica opponit*. Est Paracelso Theologica veritas, quicquid vel naturæ lumen, vel cœlestis revelatio dictaverit. Huic, quantum opponatur scriptura, manifestum

nifestum fiet illi, qui istiusmodi dictata ad sacras literas exami-
narit. Artem magicam commendans *Theophrastus lib. 5. de orig.
morb. invisib. pag. 316.* ægrè fert scripturam adeò duris nominibus
incantatores Ægyptios designare, subjungens: **es ligt nicht
an den Namen: denn die Kunst vermag die Namen
anderst darzuthun:** paulò post: artem illam diabolicam à
Deo, & naturæ lumine exortam affirmat.

XXVIII.

Hinc ita concludimus. Quicumq; scripturam sacram factæ
literam mortuam, ad hominem convertendum invalidam, quæ
nec doceat quicquam, neq; prius nota reminisci faciat, eamq; sta-
tuit informationi Theologicæ prorsus ineptam, tandem veritati
Theologicæ opponit, is lectionem Biblicam non suadet, nec sua-
dere potest, & consequenter ad scripturam se totum non adstrin-
git. Talis verò est Paracelsi Theologia, ut probatum, Ea ergò ad
scripturam ceu principium adstricta non est. Sic probatum est,
Theologiam Paracelsi *in dogmatibus radicandis ac firmandis ad
sacras literas non adstringi:*

XXIX.

Posterius. Idem de *interpretatione* rectè asserimus, quam i-
psa 1. ex scriptura petitam prorsus rejicit, 2. aliunde ipsi illatam
& affictam unicè probat, & 3. veræ interpretationis modum im-
probat.

XXX.

Certum est, quia sacræ literæ fundamentum Theologicum
constituunt, & verò de genuino illarum sensu principalis quæstio
agitatur, eum totâ scripturam tollere, qui in Interpretatione illâ
vitiare præsumit.

XXXI.

Statuimus verò eam demum esse veram interpretationem,
quæ sensum Spiritus Sancti assequitur, nec aliud dicit, quàm Spi-
ritus Sanctus dictum & intellectum voluit. Hoc ergò ut assequa-
mur, hi nobis monstrati sunt Canones. 1. *Nulla scripturæ Prophe-
tia sit propriae interpretationis,* 2. Pet. 1. v. 20. 2. *Omnia interpretatio
sit fidei ἀνάλογον,* Rom. 12. v. 6. 3. *Verbum oportet ὀρθοτομεῖν,*
2. Tim. 2. v. 15. Unde tria fiunt generalia veræ scripturarum in-
terpretationis principia: Unum: *nullus sensus inferatur textui
Biblico.* Secundum: *omnis sensus ex ipso textu totiusq; scripturæ
harmonia desumatur.* Tertium: *interpretatio sit ordinata, ac di-
sposta.*

32. Unde

XXXII.

Unde argumentamur: Quicumq; 1. interpretationem e scripturis haustam rejicit, 2. aliunde textui illatam unicè commendat, 3. & veræ interpretationis modum improbat, is in interpretando scripturis alligatus non est. Subsumimus:

XXXIII.

Theologia Theophrasti 1. Interpretationem e scripturis haustam rejicit: quod hinc manifestum est, quia sensum illius *literalem*, qui per se & immediatè ex scriptura fluit, solus etiam infallibilis est, gravissimè perstringit.

XXXIV.

Dubitare nemo piorum potest, Spiritum Sanctum, tanquam fidissimum Ecclesiæ doctorem abs se scripta sic, ut litera sonat, & textus natura fert, intellecta voluisse, sive: certo cuidam νοήματι significando singulos textus destinasse: nec ita scripsisse, ut quisq; pro arbitrio mysticum sensum illi superaddat.

XXXV.

Literam verò non dicimus primum & immediatum vocum & phrasium grammaticè acceptarum sensum, sed eum, quem verba, prout in textu usurpantur, per se, ac primò possunt reddere: sic enim sensus literalis in illo *Esa. II. v. 6. Habitabit lupus cum agno*, non istorum brutorum, sed gentium ac ludæorum conjunctionem exponit.

XXXVI.

Aliud verò est, post literalem sensum, & per hunc alios, scripturâ duce, ex eodem textu elicere; aliud, repudiato in universum literali, spirituales solos, eosq; pro lubitu confictos scripturis inferre, quod reprehensionem vel maximè meretur, à Paracelsi tamen ματαιολογία frequenter committitur, quando illa *sensum literalem*.

XXXVII.

1. *Ab homine Christiano alienum judicat*; proveniente ex homine veteri, ex naturali mundi spiritu, ex Veteri Testamento, ex Antichristo, VVeig. dialog. p. 81. libell. disput. p. 29. 30. postill. part. 2. p. 243. *gülden Griff.* p. 63. 2. *Omni efficientiâ spoliat*:

foliat: litera non est vehiculum verbi, per literam Deus non cognoscitur, non est semen Ecclesiae, veritas ex ea non elicitur, ministerium literae est sine fructu, manet in papyro, & templis lapideis, operatur saltem fidem mundanam, **Weltglaube**/non petitur fides & iudicium de rebus sacris ex litera scripturae, filij Dei non à litera aguntur, sed à Deo. Si deniq; sensus scripturae cognoscendus, oportet scripturam deserere, literam ejus nescire, & ingredi in virtutem Domini. VVeigel. part. 1. postill. pag. 163. part. 2. pag. 26. 37. 79. part. 3. p. 84. **gülden Griff** pag. 39. 55. 58. 59. **von der gelassenheit** pag. 7. 17. 3. *homini Christiano nocere affirmat*; literales conciones plus causantur damni, & impedimenti, quàm commodi, quas Christianos fugere jubet. Ex negatione verbi interni (hoc est revelationis) existunt omnes sectae, schismata, haereses per mortuam literam, VVeig. postill. part. 3. p. 85. dialog. p. 55. 4. *à scriptura in sensus investigatione discedere mandat*: si quis aliqua non intelligit, & iudicium cognoscere desiderat, stet ipse in suimet desertione, hoc est, exeat à seipso, & ratione sua quiescat, à Deo artem strenuè petat, & audiat, quid ipsi Deus sit dicturus. VVeigel. lib. **von der gelassenheit** p. 17. 5. *ideoq; passim perstringit scripturae literam*, ceu corticem, ad interiora non penetrantem, & literae insistentes contemtim appellat **Buchstebler / Buchstäbische Lehrer / Diener des Buchstabens**, &c. VVeigel. postill. part. 2. pag. 34. 199. 225. 226. 233. **gülden Griff**. pag. 51. 56.

XXXVIII.

2. *Paracelsi Theologia sensum Scripturis inferre jubet*; Quod facit, cum sensum Scripturae seu Biblijs denegando, inque ipsum hominem reponendo *l. disp. p. 17.* tum sensum spiritualem commendando. Perpetua haec est VVeigelij ac sociorum querela, concionatores, & qui Theologica in Academijs docent in explicandis oraculis occupari circa corticem, ad Spiritum verò & interiora textuum non penetrare, commédantes econtra ministerium non literae sed spiritus *postill. part 2. p. 76. 77.* quòd efficax illud sit *p. 26.* quod & Novo Testamento conveniens *p. 243. 352. l. disp. p. 23.*

XXXIX.

Si ergo quæras: quid est spiritus ille? quæ illa interiora? quid spiritualis sensus? non facile quidem invenies descriptionem; facilius tamen exponent eam interpretationum exempla, hinc inde se offerentia ut *Psal. 110. vers. 1.* verba hæc: *sede à dextris meis*, spiritualiter sic explicat: *descende, nascere homo, redime humanum genus in assumpta humana natura, moribus ac habitu similis homini Adamitico usq; dum omnes inimicos tuos potentie tue subijciam, etiam mortem ipsam hostium ultimam* VVeig. postil. part. 1. p. 8. *Rom. 10. vers. 17.* *Fides ex auditu*, scilicet interno postil. part. 3. pag. 63. *Iohan. 19. vers. 26.* Maria dicitur mater *Johannis secundum novam ac cœlestem nativitatem*, ibid. pag. 81. *1. Corinth. 13. vers. 10.* *cum venerit quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est, hoc est, cum ad me venerit regnum DEI, & inveniam, in me sentiam, & gustem DEUM, qui perfectum ac verum bonum est, contemno omne quod ex parte est, hoc est, abnego me ipsum, vilipendo me, omnesq; creaturas, comparando illas ad incomprehensibilem thesaurum, quem video &c.* phil. myst. pag. 149. *Psal. 90. vers. 12.* *doceas me attendere, quod mori me oporteat ut evadam sapiens, hoc est, obsecro, diligas me, & ipsius quæras me, & à sapientia mea totus pendeas.* phil. myst. pag. 154. *Matth. 15. vers. 11.* *quod intrat in os non coinquinat hominem: hoc est, quod extra cor meum est* (loquitur autem de Christo non per imputationem, sed per essentialem inhabitationem justificantem,) *nec me mundat, nec inquinat, neq; salvat, neque damnat* phil. myst. pag. 226. Hujus generis quam plurima in scriptis VVeigelianis occurrunt, & testantur ipsius homiliæ Evangelicæ, sensum spiritualem, quem in tantum extollit, esse quamcunq; allegoriam.

XL.

Etsi verò sciamus, scripturam Novi Testamenti è textibus propheticis nonnunquam allegorias formare *Galat. 4. vers. 22.* *Roman. 10. vers. 6. 7.* idque in primis ob collationem typi & anti-typi *Coloss. 2. vers. 17.* *Heb. 8. vers. 1.* ideò nec impugnemus allegorias

gorias pro ulteriore rerum declaratione adhibitas, cumprimis quia is docendi modus ab Apostolis fuit adhibitus, etsi parcè, nec ut ordinaria interpretandi ratio, faciens verò ad qualemcunq̃ue probatorum declarationem, non verò dogmatum fundamentum.

XL I.

Attamen VVeigelio, hanc solam viam, genuinam ac ordinariam viam Interpretationis Theologicæ facienti, sic non paratur patrocinium, siquidem 1. hunc sensum in quavis Scriptura quærere non jubemur. 2. nec potest ostendi, quomodo ille ex textu, nobis etiam de hoc non cogitantibus, fluat. 3. estq̃; rationis nostræ speculatio & textuum accommodatio, violenta sæpè, & ad quodcunq̃ue institutum arbitrariè contorta. 4. idè fit multiplex, pro ut huic vel illi cam formare placuerit. 5. & conscientia hominis nunquam potest secum certò ac infallibiliter statuere, sensus istos à DEO esse profectos. 6. Ipsa verò semet convincit, quòd opinio sua præconcepta illius existat autor: hinc utiq̃ue est necessarium ut fateamur, spirituales sensus Scripturis quasi affingi, & qui eos, literalis rejecto, sectari suadet, hunc jubere, sensum aliandè petitum scripturis inferre.

XL II.

3. *Verum interpretationis modum improbat*: Regula est Apostolica: *Operarius DEI rectè secet, ὅς ποιοῦν ἡν* verbum veritatis; qui canon & ordinatam scripturarum dispositionem, & diversorum distinctionem requirit, ut non confundatur lex cum Evangelio, non justificatio cum consequente sanctitatis studio, non minæ cum promissis &c.

XL III.

Theologia Paracelsi neq̃; hoc Apostoli monitum approbat. Ita *Weigel. dialog. de Christ. p. 38. cum quondam scholas frequentarem, talia didici, & jam quotidie è suggestu audio, ubi aliud est fides, aliud Christus, aliud ejus vita, aliud pœnitentia, aliud confessio, aliud justificatio, aliud nova obedientia, aut satisfactio; aliud baptismus,*

C 2

aliud

aliud regeneratio aut nova creatura, aliud caelum, aliud caritas, aliud Spiritus, aliud observatio praeceptorum Domini, aliud divina lex, aliud Evangelium &c. Sed, in veritate dico, quamdiu ab hac artificata vel humana Theologia disceditur, & omnia non conferuntur in unum, nec Iesus Christus comprehenditur cruce &c. Christus duntaxat agnoscitur dimidius, praedicatur dimidius, abnegatur operatio, virtus, & vita Christi &c. Item: Docti mundani in Academijs nolunt haecce (fidem, orationem, confessionem, poenitentiam, justificationem) invicem confundi, sed artificio dialectices distinguere, ut tanto melius doceantur homines in fidei negotio, praetendentes verbum *ὁρθοτομῆν* rectè secare verbum, unde Christum non sequuntur, sed rationem humanam &c. Unum ab altero discernunt, quòd aliud sit fides, aliud oratio, aliud confessio, aliud conversio, aliud poenitentia &c. secundum literam & externum hominem. Sit ita, quid verò hoc ad nos Christianos, qui per omnia secundum spiritum ac fidem vivunt &c. postill. part. 2. p. 217.

XLIV.

Argumentamur: quicumque non vult, verbum *ὁρθοτομῆν*, rectè secari, nec ea, quae maximè differunt, accuratè distinguere, is verum interpretationis Theologicae medium ac methodum tollit. Hoc facit VVeigelius, Theophrasti hyperaspistes, ut jam modò ostensum. Ergò idem etiam veram interpretationis Theologicae methodum tollit.

XLV.

Atque sic probatis tribus minoris in syllogismo membris, concluditur, Theologiam Paracelsi in scripturarum interpretatione non adstringi ad ipsam scripturam. Ex quo ulterius consequitur; quia probatum est, Paracelsistas ad Scripturam 1. neque in fundandis dogmatibus, neque 2. in interpretatione alligari, eosdem etiam sacras literas (consequenter DEum per has ordinario modo unicè docentem) non facere activum cognitionis Theologicae principium, quod demonstrandum erat.

XLVI.

II. CHRISTUS. Altera causa docens primaria est Christus, ratione officii sui specialiter consideratus, utpote Prophetam multipliciter olim commendatus: *Per Prophetas, Deu. 18. v. 15.* Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus DEUS tuus, ipsum audies. *Es. 50. v. 4.* Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est, verbo. *Es. 61, v. 2.* Spiritus Domini super me, eò quod unxerit me, ad annunciandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem, ut prædicarem annum placabilem Domino &c. per *vo- cem cœlestem Patris, Matth. 17. vers. 5.* hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui; ipsum audite. *Ipsemet verò vocat homines discipulos: discite à me Matth. 11. vers. 29.* Asseritur nimirum Propheticum Christi officium, quòd, ut & cætera non angustis illis quadriennii, ejusque nondum compleri, terminis definiendum; sed, cum nobis hodieque viventibus non minus, atque illius temporis hominibus missus fuerit propheta; non potest fieri dubium, quin etiam nos vox illa cœlestis, ac prophetica: *hunc audite;* ad Christum audiendum obstringat.

XLVII.

Cæterum: *modus* ipsum audiendi vel immediatus est, vel mediatus. Illo fructi sunt quondam discipuli Salvatoris, ut & alii hinc indè ad ipsum audiendum confluentes, qui vel hoc nomine aliis beatiores prædicantur, *Matth. 13. v. 17. beatæ aures vestrae, quia audiunt: Amen quippè dico vobis, quia multi Prophetæ & justi cupierunt audire, quæ audistis & non audierunt,* coigitur & nos inferiores illis: non enim Christus *immediato* actu nobis loquitur, & de regno cœlorum quenquam informat.

XLIIIX.

Mediatus verò fundatur partim in generali illo præcepto: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturae;* partim in instructione mandato conjuncta: *docete eos servare omnia, quæ præcepi vobis, Mat. 28. v. 20.* partim deniq; in diserta illa Christi

C 3

voce:

voce. *Luc. 10. v. 16. qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit*.
Namq; sic Apostoli legatione fungebantur nomine Christi, 2.
Cor. 5. v. 20. à Spiritu veritatis docebantur, suggerente ea, quæ
Christus prius docuerat, *Ioh. 14. v. 26. ut non auderent illi quicquã*
loqui eorum, quæ non efficeret per eos Christus *Rom. 15. v. 18. Ve-*
rè ergo Propheticum officium exercet Salvator noster, & verè
hominibus loquitur, verè ab illis auditur, loquens per Apostolos.

XLIX.

Sed neq; sic officio isti finem attulit curriculum prædica-
tionis Apostolicæ; ideò & ipsi præfecerunt Ecclesiis doctores, qui
& ipsi alios iisdem præficere iussi sunt, quod in exemplis Pauli
Timotheo Ephesinam, Tito Creticas Ecclesias informandas
committentis, huic insuper ut oppidatim presbyteros constitu-
at, injungentis *Tit. 1. v. 5. Itemq; Petri, qui & ipse gregem Domini-*
cum verbo salutifero pascendum commisit Presbyteris *1. Pet. 5. v.*
2. manifestum est; hincq; facile colligitur, istum prædicationis
mediatæ modum tam diu durare debere, usque dum Dn. JESUS
Ecclesiam sibi his intertis colligere cessarit, hoc est, ad seculi con-
summationem. L.

Eum porrò vel vivâ voce exequuntur Ecclesiarum antistites:
vel per Scripta: tertium non datur. Illud conciones in pu-
blicis Ecclesiæ conventibus institutas simul & privatas, & quasi
extraordinarias informationes complectitur, hoc Apostolica
& fidorum pastorum scripta directâ in simpliciorum salutarem
instructionem; ut qui ea eligit (sic tamen ut ad illorum canonem
hæc examinet) Christum docentem audiat.

LI.

Summa: quicumq; Christum doctorem non audit, is Chri-
stianus non est: quicumq; verò ipsum audit, is vel immediato ejus
affatu fruitur, vel ministris cœlestem doctrinam ore aut scripto
profitentibus auscultat.

LII.

Ad Paracelsi Theologiam ista accommodantibus non ap-
paret, ipsam agnoscere Christum doctorem, quod sic ostenditur. 1. Ne-
queunt illi homines ire inficias, Christum eo visibili modo, quo
tempore sui ministerii factum, in terris obambulantem docere. 2.

Neq;

Neque affirmare audent, Dominum JESUM vel in somnis, vel aliàs sibi apparentem, quidquam docere; namq; hoc in scriptis illorum non legitur. Ergò utroq; hoc negato, se à Christo immediate non doceri, profitentur. Essentiali immanentiâ sibi copulatum dictare mysteria ajunt; quamprimùm verò ista essentialis conjunctio fuerit improbata, spontè cadit occulta, quam dicunt, informatio, sed illa de re alibi actum ab aliis.

LIII.

Mediatum non agnoscunt: Apostolorum vocem vivam non audiunt; scripta negligunt, (cum primis quia docendi certitudinem illis subtrahunt, scribente *VVeigelio*, *gùlden Griff*/ p. 57. *Non sufficit dicere: habuit ille Spiritum S. errare non potuit, hoc quaeso verum esse prius probes, difficulter probabis ac defendes. Quis est Cephas? Quis Apollo? quis Paulus? inquit Apostolus: quis hic aut ille? homines sunt, DEVS, DEVS, DEVS solus est, qui fidem operatur & dat iudicium probandi omnes Spiritus, cunctaq; scripta,)* successores sive prædicantes, sive scribentes despectui habent, audiriq; prohibent; uti jam jam docetur. Ergò neque hoc altero & sic planè nullo modo Paracelsica Theologia Prophetico Christi officio fruitur, sed hoc primario Ecclesiæ doctore, ac sinceræ Theologiæ fundatore destituitur.

LIV.

Quare Concludimus: Theologia Paracelsi etiam Christum ratione Prophetici officii docentem non audit, ideoque nec esse patitur activum principium cognitionis Theologicæ: & consequenter veram ac primariam causam docentem reprobat.

CAPUT III.

De Organica eaq; ordinaria Theologica institutionis causâ, quam Schola Paracelsi non admittit.

I.

DEUM in docendo humano genere personis mediis uti, ostensum modò: est verò ea organi conditio, ut quicquid causa primaria per illud operatur, hoc in materiam actioni substratam non fluat, nisi organo materiæ isti applicato.

II. Quic

II.

Quicquid ergo per homines tanquam docentes operatur DEUS in homines, ut discipulos, illius hi non fiunt participes, nisi aliqua fiat utrorumque, docentium, puta, ac discipulorum, conjunctio, quæ alia non est nisi *auditus*, præbitus iis, qui ad divinum præscriptum & vocationem alios docent.

III.

Præfunt illi vel institutioni privatæ in domestico regimine, ubi parentes docent suos liberos, *Eph. 6. v. 4. I. Tim. 5. v. 14.* vel publicæ, quæ rursus gemina, Scholarum & Ecclesiarum: In Ecclesiis docet pro suggestu verbi minister totum coetum: *Schola* aut triviales sunt, aut Academicæ, in illis fundamenta pietatis, & bonarum literarum ponuntur, in his juvenus, accuratius informatur, & verbo prædicando apta redditur: omnes verò si de legitimo ac vero illius usu loquaris, officinæ Spiritus S.

IV.

Legitimum usum dico, quia ut quibuscunque laudabilibus institutis, imò ipsi divino verbo gravis quidam abusus accedit, maximoperè detestandus: ita sunt scholæ, in quibus sub Papatus tenebris Satanam profitentem audierunt procaces quidam ac temerarii: Scholæ sunt, Academiae, & Ecclesiæ, virus Antichristianum, aliarumque hæresium juvenuti instillantes, è quibus ceu Satanæ scholis *Apoc. 3. v. 9.* Christus totus exulat; eas igitur omnes Christiani meritò detestantur. V.

Interim tamen non tollat abusus usum, sed discernatur pretiosum à vili, ac probentur Spiritus quicunque, sive in Ecclesiis sive in Scholis locis ipsis aliquis concessus sit, ane sint ex DEO? quod si ergo salutaria profiteri deprehenduntur, omninò reputandi sunt Spiritus S. organa, à quibus doctrina fidei ac pietatis petèda.

VI.

Vniversim verò has *organicas Theologicæ institutionis causas* reprobat *Paracelsi Schola*, non saltem ipsas purè, ac directè reprobando, & asserendo, *neminem verè ac solidè doctum virum à præceptore mortali pronasci, uti Theophrastus disputat. lib. 1. de podagricis, Tom. 4. pag. 254.* sed etiam per consequentias planas easque complures negando.

VII. Nam

VII.

Nam 1. *Divinam vocationem negat.* Omnem, qui Ecclesias docere præsumit, vocatione divinâ oportet esse instructum, juxta illud: *quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Rom. 10. v. 15.* Eo igitur extra dubium posito, subsumit Schola Paracelsi: Academiarum, professores, Ecclesiarum concionatores, Scholarum moderatores non sunt à Deo vocati *Vveigel. postil. part. 1. pag. 44.* *Fideles concionatores oportet esse angelos Domini, hoc est, debent esse à D E O docti ac missi, non ab hominibus: qui enim currunt ipsi, nec vocati sunt ad prædicandum, Mercenarij sunt, quales nunc sumus omnes, nullo excepto; quis enim nostrum est à Deo doctus, quis à Deo se vocari patitur? Annon omnes ex Academia & favore, potestateq; humana constituti sumus? part. 2. postil. p. 31.* *Qui ab hominibus sunt electi ac vocati, non adferunt secum Spiritum S. ipsorum concio & absolutio de nihilo est; loquuntur & testantur ut cæcus de coloribus, prædicant dogmata humana, non Christum crucifixum. Dialog. de Christ. pag. 71. 72.* *Doctor es, at non à Spiritu S. promotus, sed ab Academicis, ubi nullus unquam repertus fuit Spiritus S. non à Deo vocatus, aut missus, sed ab hominibus ordinatus, electus, constitutus, ideo spiritualia docere non potes.* Ejusmodi plura habet idem auctor *post. part. 1. pag. 222. part. 2. pag. 105. 166. 210. 227. part. 3. pag. 11. 60.* parata est conclusio. Ergò Schola Paracelsi omnes Dei ministros, ubicunque per homines instituti inveniantur, rejicit.

VIII.

2. *Personas necessariis qualitatibus instructas negat.* Paracelsi, Ecclesiarum ministros & Scholarum Professores necessariis donis & qualitatibus instructos universaliter negando, ipsum consequenter officium, quod gerunt illi, repudiant. Sunt verò quatuor, quæ maximè postulant. 1. *Esse à D E O doctum.* Cum certum sit, ac evidens, alios docturum oportere prius eruditione necessariâ instructum esse. *Syr. 18. vers. 19. &* si quod quis non habet, in alterum transferre nequit, sanè nemo rudis alios instituet: cumque non humana somnia, sed divina præcepta oporteat docere, utique Θεοδιδάκτωρ esse quemcunque præconem necessarium est, cum divina non nisi à D E O impetrentur: qua de causa noluit Salvator noster discipulos rudes in orbem emittere *Act. 1. v. 4. 6. 2. v. 3.*

D

IX.

IX.

Sic verò Weigelius postil. part. 1. p. 222. quis nostrum concionatorum potest dicere? ego sum à Deo doctus. part. 3. pag. 6. Ad lucem est, quòd nemo se didicit & admittitur, sed omnes ex Academiis vocantur. Talia plura part. 2. p. 278. Dialog. de Christ. pag. 32. **Gülden griff.** pag. 73. hinc omnes Theologiam professi nec non Scholas, & Ecclesias sectantes ipsis sunt, **Weltgelehrte** Weig. lib. disp. pag. 32.

X.

2. Pollere Spiritu Prophetico; Omnem Prophetarum (sic & Apostolorum) interpretem, & quemcumq; commentatorem librorum Propheti-
corum, & Apostolicorum oportet in tantum esse illuminatum & doctum, quàm scriptores, quorum textus declarare & exponere conatur; Weigelii est axioma, libel. disp. p. 45. Ut salvator manifestetur, fieri oportet per eos, qui Spiritum habent propheticum, qui Christum vident ac norunt & digitis monstrant: idem ait postil. part. 1. p. 19. prompta est subsum-
tio: cum nemini eorum qui publicè docent, tantà illuminatione, quanta Prophetis ac Apostolis contingit, nemo Spiritum propheticum jactare possit, neminem etiam fore omnium per orbem Christianum docendi munere fungentium, qui Christum prædicet, & Scripta Sacra interpretetur.

XI.

3. Peccatis non pollui: causa concionum non frugiferarum ubiq; hæc est, quòd nemo nostrum concionatorum, aut pauci admodum, dicere possunt, quis arguet me de peccato? judicat Weigel. postil. part. 1. pag. 221. quod si verum, non erit unus ex omni mortali-
um genere, qui cum fructu Theologiam doceat.

XII.

4. Literis non esse imbutum. Weigel. postil. part. 3. p. 4. quòd Christus non utitur potentibus, neq; ex Synagoga doctis, nec divitibus, sed pauperibus, indoctis, contemptis, manuariis opificibus, piscatoribus, causa est; quia aptos ac idoneos voluit habere concionatores & Apostolos potentes, divites docti ad hoc fuissent ineptissimi, & inutiles ad prædicandum Evangelium; quos si ad-
fuerisset, idem egisset, ac si diabolo concionem crucis commendasset.

XIII.

3. Officinas illorum vitandas monet; quæ duplices: templa & *αἰρεοαθήρια*. Templa visitanda quidem monent, at, non fine alio, quàm

quàm cœteris in exemplum *postil. part. 1. pag. 124.* aliàs verò eadē scopticè perstringunt, quando per contemptum passim vocant **Maur Kirchen/Stein Kirchen: Menschen Kirchen; Steinhaußen:** & Ecclesiis insultant, quòd homines ad ea alligent, seipfos templorum visitatione & concionum auditu torqueant. *Weig. post. part. 2. pag. 329.* Ecclesiam ac templa sic opponunt, ut qui hæc visitat, ab illa exeat. Item Synagogam Veteris, & Ecclesiam Novi Testamenti in hoc opponi asserunt, quod illic fuerint templa murata *Weig. postil. part. 1. p. 5. 11. 161. part. 2. pag. 329.*

XIV.

Academias, harumque acroateria vehementer execrantur: illas enim censent hostes Christi, in quarum nulla, quotquot Romanum Imperium, imò totus mundus habet, Christus inveniat, Spiritus Sanctus reperiatur, in omnibus verò, quid fides, quid vita Christi, nesciatur, veritas opprimatur, Spiritus Sanctus extinguatur, Christus doceri prohibeatur: ideò qui illis præsumunt, cæcitate, sunt percussi divinitus & tantum de CHRISITO ejusque Evangelio sciunt, quantum Judæi. Hæc *Weig. post. part. 1. p. 17. 93. 96. 195. part. 3. pag. 9. 40. 98. dialog. de Christ. pag. 29. 71. ex Theophrasti lib. 2. de peste, tract. 3. tom. 3. p. 185. lib. 1. de invent. artium to. 4. p. 256. lib. 2. de morbis podagr. to. 4. p. 313. Paragr. 4. de caduc. tom. 4. p. 361. tom. 5. pag. 164. 178.* perstringentis *Academias* quantumvis perillimum habito respectu ad Facultatem Medicam.

XV.

4. *Officii administrationem improbat.* Non valent quicumque doctores interno quodam motu hominum corda informare, sed quicquid hujus operantur, id per medios sensus, qui ceu canales forinsecus percepta ad internam mentem deferunt, fieri oportet: indè processus institutionis Theologicæ à DEO, ac Salvatore nostro monstratus fit iste: Verbum de Deo, ejusque voluntate circa humanum genus per Christum restaurandum vel ore prædicatur, vel in scriptis legentibus exhibetur, quam Evangelicam vocem mediante sive visu sive auditu cor percipit, eoque ceu divina potentiâ movetur, & convertitur,

quibꝯ accedunt in Academijs exercitia *disputatoria*, ad serios cum adversariis conflictus juventutem præparantia.

XVI.

Displicet processus iste Scholæ Paracelsistarum, ideoq; rejiciunt *1. conciones*, eò quod censent, non prædicari Christum ab extra (id namq; Weigelius inter veri doctoris requisita numerat, ut Christum ab extra non prædicet *postil. part. 1. p. 18.*) nec regnum cæleste, & illius dona impetrari credit per auditum dictorum *post. part. 2. p. 85.* imò, in maledictis pestilentiaæ cathedris nil cernit præter Pharisaicas persuasiones, quæ majoris æstimatur quàm Deus, cum omnibꝯ suis electis, quibus naturæ arcana revelat. *Theophr. de pestil. tract. 2. tom. 3. pag. 74.* ideo non improbandos judicant, qui conciones visitare negligunt: *postil. part. 1. p. 124.*

XVII.

Rejiciunt *2. lectionem librorum* sive illi biblici sint, de quibus jam dictum; sive ab Ecclesiarum & Scholarum Antistitibus in discipulorū informationem & ἐπεροδόξων confutationē scriptiorū: his n. insultant mirificè, non sine gravissimis mendaciis ac convitiis; vocitantes humanas interpretationes: *Menschliche Auflegung / Menschen Bücher*, à quorum autoritate sit pendendum, quorum ad nutum & placitum quævis credere oporteat; cum contrà discendum non sit ex literâ aut libris, fides salvifica non petenda ex papyro, futura aliàs fides papyracea. Summa: Pseudotheologus Antichristus fidem suam in papyro & ore gerit, ait *Weig. postil. part. 1. p. 96. part. 3. p. 18. 76. γυνὴ ἰσχυρὰ. part. 1. p. 6.* Idem sentit *Theophrastus labyrintho Medic. tom. 2. p. 174.*

XVIII.

Pari numero habent *3. disputationum exercitia*, quæ & investigandæ veritatis insignia sunt adminicula & utilia *παρασκευασματα*, quibus ad conflictus serios præparantur discentes. Namq; Weigelius in requisitis discipuli & hoc habet, ut ab omni argumentatione ac disputatione in universum abstineat; siquidem disputando veritas non apprehendatur: studium verò Theologicum impediatur, & ineptissimus fiat quisque ad acquirendam scientiam Theologicam. *Libell. disp. p. 1. 3. 5. 39.*

XIX.

XIX.

5. *Officio etiam dextrè administrato efficaciam & operationem omnem adimit.* Indè hæc ipsorum Emblemata: Externa non salvant: conciones, verbum fidemque cordi non immittunt, sed in corde latentia saltem excitant; nec succus, nec virtus illis inest, sed nuda historia de Christo, Spiritum S. menti non infundunt: omnes conciones frustraneæ sunt, & ociosæ, nisi internus concionator accedat, ab intra enim universa venire necessum est. Cuncta verò operatur Spiritus Sancti absque verbo externo, nec per externa media: conciones sunt balatus exterior, aures replens, omnes scribæ sperant fidem legendo vel audiendo intra se recipere; qui conatus non succedit, ex auditu nemo fit Christianus solidus & constans, **Von hören/sagen wird kein Selsman**/scriptura neminem salvat; qui docentur ab hominibus, Christum ignorant; salutis impedimenta sunt auditus concionum, visitatio templi, baptismi susceptio, &c. Certè qui se patitur allici ad auditum concionum, visitationem templorum, &c. non potest intra se (ad nuptias regias) converti. Hæc *Weigel. postil. part. 1. pag. 32. 142. 161. part. 2. pag. 56. 207. 227. 230. 238. 307. 308. 316. part. 3. pag. 13. Dial. de Christ. pag. 27. 28. 31. 33. Theophr. lib. de caduco parag. 3. tom. 3. pag. 347.*

XX.

Omnia verò ea testantur, ministerium Ecclesiasticum non tantum secundum aliquem abusum, sed *juxta se improbari*: unde plana est conclusio: *Paracelsiæ veras causas efficientes-organicas institutionis Theologicæ reprobant.*

CAPUT IV.

*Falsa Principia quibus Theologia
Paracelsi nititur.*

I.

NE societas Theophrasti è suo ingenio aut mali cujusdam Spiritus suggestionem suam Theologiam hausisse videatur,
D 3 fun-

fundamenta profitetur ab iis, quæ cognovit hæc tenus Ecclesia, non parum diversa, at quàm divina, videndum.

II.

Inveniuntur autem ea duùm generum: quædam sunt *primaria*, quædam *secundaria*. Illa dicimus 1. *verbum internum & homini connatum* 2. *divinam revelationem* 3. *Angelorum colloquia*. 4. *Philosophi. in cœlestem*, quæ veritatem divinam venatur ex 1. *Cabala*, 2. *Astrologia*. 3. *Chymia*. 4. *Numeris mysticis*.

III.

Primum igitur locum sortitur **VERBUM INTERNUM**, seu **NATURALE LUMEN**: omnia sine discrimine in se continens, de quo ita sentiunt novi Prophetæ.

IV.

Est quoddam verbum homini implantatum *Weigel. postil. part. 1. pag. 160.* idque in nostro corde ac ore *part. 2. pag. 129.* in silentio & oblivione sui, omniumque rerum conspiciuntur interno oculo cœlestia bona in Christo *postil. part. 1. pag. 49.* idem, internus oculus commendatur *postil. part. 1. pag. 53.* In unoquoque vis est lux connata, è qua omnis fluit notitia, estque in nobis omnibus: in hac lucè qui ambulat, non cadit, arctæ & angustæ viæ insistens ad vitam tendit, qui autem illi adversatur, & lucem istam recusat, sed doctrinas hominum sectatur, in ambulat viæ latæ ad suum interitum, namque oportet ipsum credere, quicquid dicunt alii, perindè, ac si oculos meos mihi effodi paterer, & aliorum oculis uterer. Errare non possemus, nec mala facere, si juxta lucem connatam ambularem, declinarem etenim à via lata hominum, & per angustam progredieremur ad vitam æternam: Sequeremur Moysen & omnes Prophetas; namque lumen, quod in nobis, idem docet, quod lex & Prophetæ: qui hanc lucem connatam sequitur, manet in lege **DEI** & in omni doctrina Prophetarum *postil. part. 2. pag. 184.* Ad hanc lucem nos remittit Christus, inquiens: cavete vobis à Pseudopropheta *part. 2. pag. 185.* quia scriptura anceps est, & à quovis falsa sentiente adhiberi potest, concluditur, opus nobis esse in-
ter-

terno testimonio. pag. 186. **Gulden griff** cap. 1. pag. 8. Ex astris est
hominis Spiritus, è quo Adam omnes suas artes, opificia, linguas, omnemq;
animalem sapientiam hausit, nam quicquid est in firmamento, idem est in
homine: habet præterea homo æternam animam per inspirationem à
Deo, unà cum Spiritu sancto, ideò latet quoque in illo æterna, ac cælestis
sapientia, unde concluditur, omnem rerum divinarum notitiam non ex libris
desumi, sed ex homine ipso promanare. Istiusmodi luminis-naturæ
commendationes videre licet apud Theophrastum, præfat. in lib.
de caus. morb. invisib. tom. 1. p. 239. 240. item 317. 339. tom. 3. lib. 2. de peste,
pag. 184. tom. 4. parag. 3. de caduc. pag. 346. sq. & alibi sæpius. Atque
hoc lumē est & dicitur Cabala, vel rectius, Gabala, à Gabalis Spiritu
sydereo, quem fingunt inesse homini, ex quo cognoscat omnia,
etiam futura unde vaticinari doceat, ut quidem prolixius
differunt Theophrast. tom. 5. pag. 158. sq. Wergelius lib. 1. *ἡρώδης*
cap. 3. pag. 11. 12.

V.

Summa est: in unoquoque homine est aliqua lux naturæ congenita,
è qua omnis omnium rerum notitia fluit, estq; oculus quidam mentis in-
terior conspiciens intra se omnia cælestia bona, quem dum sequimur, ma-
nemus in lege DEI, doctrinâ Prophetarum, ambulamus in luce, errare non
possumus, declinamus seductionem Pseudoprophetarum, quos hoc medio
agnoscimus, verum scripturæ sensum deprehendimus, & tandē per viam an-
gustam ad æternam vitam progredimur. Falsitatis hoc principium
arguimus:

VI.

1. Quia istiusmodi naturæ lumen non probatur. Quicquid fun-
damento solido non nititur id 1. conscientiam tranquillam non
reddit. 2. contra impetus tentationum non consistit. 3. ad-
versariorum conatus non reprimat. 4. ideò pari facilitate, eo-
demque jure rejicitur, quo adstructum fuit. Tale
est naturæ lumen. Duo sunt quæ suspicionem hîc in-
currunt gravissimam: Unum: quòd sit ejusmodi uni-
versa

versalis rerum omnium, & sic etiam Theologicarum, notitia,
in natura humana: alterum quod ea naturali notitia sit doctri-
ne salutiferæ & universalis norma: namque ignoramus nos, ubi, quan-
do, per quem, aut quomodo nobis innotuerit, quod sit hujus-
modi lumen naturæ implantatum: nescimus, tale lumen esse
normam æternæ salutis nostræ, utrumque ergò probari indi-
get: Utrumque affirmant Paracelsistæ, at, si affirmationum
fundamenta requiras, de priore audies nihil; posterius hoc ro-
bore nititur: *Omnis notitia venit ab intra, nulla è libro sive obje-
cto, ergò & Theologica, qua in Bibliorum codice ineptè quæri-
tur, rectè autem in mente humana, Weigel. lib. disp. pag. 12. 17. &c.*
Gülden griff cap. 11. 12. 13. 17. 18. Verùm, quàm turpiter sic peti-
tur principium, & quàm periculosè fides imponatur arenæ
Matth. 7. vers. 26. & fundamento nusquam radicato, quibusvis piis
probè expendendum relinquitur.

VII.

2. *Quia natura humana, qualis est per seipsam absque speciali
divina illustratione, nihil habet lucis, sed meras tenebras.* De rebus
spiritualibus est sermo, ratione quarum in mente est pura & ab-
soluta ignorantia. Etsi enim generalis quædam essentiæ divi-
næ notitia non desit, *Roman. 1. vers. 19. cap. 2. v. 14,* attamen Christi-
anæ fidei mysteria eam omninò latent. Hinc ille Prophetiæ
& Apostolicæ voces. *Esa. 55. vers. 8. 9.* non cogitationes meæ, co-
gitationes vestræ, nec viæ vestræ viæ meæ, dicit Dominus: quia
sicut exaltantur cœli à terrâ, sic exaltatæ sunt viæ meæ, à viis ve-
stris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. *Ephes. 4. vers.*
17. 18. Hoc testificor & dico in Domino, ut jam non ambuletis,
sicut & gentes ambulant, in vanitate sensus sui, tenebris obscura-
tum habentes intellectum, alienati à via Dei per ignorantiam,
quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. *1. Cor. 2. v. 6. q.*
Sapientiam loquimur non hujus seculi, sed loquimur DE I sa-
pientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestina-
vit DEUS ante secula in gloriam nostram, quam ne-
mo principum hujus seculi cognovit: Si enim cognovissent,
Domi-

Dominum gloriæ non crucifixissent &c. *v. 10*: Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus; sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ donata sunt nobis *v. 16*. quis cognovit sensum Domini? *Argumentamur*: ubicunque est 1. vanitas sensus. 2. intellectus tenebris obscuratus. 3. per ignorantiam à Deo alienatus. 4. cordis cœcitas, 5. ignorantia viarum Dei, 6. ignorantia sapientiæ Dei in mysterio absconditæ. 7. defectus spiritus Dei, per quem sciuntur quæ Christianis sunt donata, illic tantum lumen non est, per quod conspiciantur omnia bona cœlestia, doctrina legis & Prophetarum cognoscatur, & via ad vitam æternam inveniatur. Talis verò est natura hominis, secundum verbum connatum, & extra revelationem considerati: Ergò in illo tantum lumen non conspicitur.

VIII.

3. *Quia mysteria fidei hominem naturaliter latent.* Est hoc partim ex modò dictis manifestum, partim cognoscitur ex pronuntiatis, Christi; *Matth. 11. v. 27.* & *Luc. 10. v. 22.* Nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit, nisi filius, & cui voluerit filius revelare: aliorumq; sanctorum, *Esa. 9. v. 2.* populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est (quam sententiam Evangelista Matthæus ad revelationem Evangelii per Christum factam refert *cap. 4. v. 15. sq.*) *Luc. 1. v. 79.* visitavit nos oriens ex alto illuminare iis, qui in tenebris & umbra mortis sedent. *Matth. 16. v. 16. 17.* Petro confessionem hanc de Christo edenti: tu es Christus filius Dei vivi, respondet Dominus: Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed pater meus qui cœlis est. *Johan. 17. v. 6. sq.* Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo; nunc cognoverunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognoverunt verè, quia à te exivi &c. *v. 25. 26.* pater juste, mundus te non cognovit, ego autem te cognovi, & hi cognoverunt, quia tu me misisti, & notum feci eis nomen tuum &c. *Joh. 1. v. 18.* Deum nemo vidit unquam: unigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse enarravit. *Actor. 17. v. 23.* quod ignorantes colitis, annuncio vobis. *Rom. 16. v. 25. 26.* qui potens

E

tens

tens est vos confirmare juxta Evangelium meum, & prædicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysterii, temporibus æternis taciti: quod nunc patefactum est per scripturas Prophetarum secundum præceptum æterni Dei, &c. *Coloss. 1. v. 26.* Mysterium, quod absconditum fuit à seculis, & generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis ejus. *Tit. 1. v. 2. 3.* spem vitæ æternæ promisit Deus ante tempora secularia, manifestavit autem temporibus suis verbum suum in prædicatione, quæ credita est mihi secundum præceptum salvatoris nostri Dei. *Argumentamur:* quicquid 1. caro & sanguis non revelat, 2. omnis, homo nescit, 3. tanquam sedens in tenebris & umbra mortis, 4. tanquam mysterium à seculis & generationibus absconditum, imò æternis temporibus tacitum, 5. & cognoscitur non nisi revelate patre coelesti & enarrante filio, 6. per scripturas, per ministerium verbi, & prædicationem Apostolis creditam, hoc non potest ex naturali quodam verbo ac lumine cuiquam innotescere. Sed salutaris Dei, & ad salutem necessaria doctrina ita se habet, Illa ergò per naturale lumen nemini innotescit.

IX.

4. *Quia homo in puris naturalibus consideratus doctrina Christiana repugnat.* Non potest idem esse principium ἀντιφασικῶν; quare ut naturæ humanæ divinitus est implantatum, quòd sit Deus colendus, sic illi nequit esse inditum, quòd Deus non sit colendus: ex quo fundamento certum fit, doctrinam coelestem & salutiferam homini naturaliter implantatam non esse, si eandem ipsi adversam & inimicam esse probatum fuerit. Id verò potest constare ex illo Apostolico: *Rom. 8. v. 5. 6. 7.* qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt, sapiunt, qui verò secundum spiritum sunt, quæ spiritus sunt, sentiunt: nam prudentia carnis mors est; prudentia autem spiritus vita & pax: quoniam sapientia carnis inimica est Deo; legi enim Dei non subjicitur, nec enim potest *1. Cor. 2. v. 14.* Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi & non potest intelligere. *Argumentamur:* quicquid opponitur naturæ hominum,

num,

num, 1. ratione sui consilii & sapientiæ, 2. ratione contrario-
rum effectuum, 3. ut imperceptibile, 4. ut stultum, 5. ut inimi-
cum, hoc non potest esse naturale hominis principium, lumen
congenitum, & sapientiæ illius nativæ pars quædam. Talis verò
est doctrina Theologica seu salutaris, Ergò hæc non est natura-
le hominis principium, &c.

X.

Nec est quod quis excipiat; *repugnantiam esse saltem ex parte, secundum corruptionem*, non item juxta naturalem & superstitem adhuc bonitatem. Nam principia bona ac vera in naturâ residua non extenduntur ad apprehensionem mysteriorum regni cœlestis, quod evicerunt antecedentia: hætenus igitur natura non quidem repugnat doctrinæ fidei, eam tamen ignorat: ex corruptione verò illam non haurit, ideoq; necessario impugnat.

XI.

5. *Quia nullo tempore Ecclesia sive Veteris sive Novi Testamenti hoc principium attendit, neminem eò remisit, semper autem quosvis pios hinc avocavit.* Primum illud committimus adversariis, si volunt, probandum. Postremum varia documenta confirmant, *Deut. 4. v. 2. cap. 12. v. 8. 32.* non quod tibi rectum videtur facies, nec addes verbo, &c. *2. Cor. 10. v. 5.* in captivitatem redigimus omnem intellectum in obsequium Christi; exemplo Abrahamæ, qui omnium credentium pater factus est, quia credidit, non quod jam naturæ erat congruum, & factu facile, sed quod in humanis quidem cogitationibus omni spe carebat; pro ut scriptum est: *præter spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium; & non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum jam emortuum, cum ferè centum esset annorum & emortuam vulvam Sara, &c. Rom. 4. v. 18.* liberius verò judicium suæ rationi cōcedentes miserè sunt decepti. *Naaman* Syrus audito præcepto *Elise*; vade & lavare septies in Jordane, & recipies sanitatē tuā *2. Reg. 5. v. 10.* excandescit, & recedens servis suis ait, nunquid non melio-

res sunt Abana &c. omnibus aquis Israel, ut laver in eis, & munder, v. 12. verum à servis monitus, & à suo interno lumine ac dictamine cedens, mundatus est v. 13. 14. Dux ille *Samaritanus* Elifæ, frumenti abundantiam sequente die futuram prædicenti, fidem adhibere non poterat ex naturali lumine judicans & Prophetę responsans: si Dominus fecerit etiam catarractas in cælo, nunquid poterit esse, quod loqueris? 2. Reg. 7. v. 1. 2. *Petrus Apostolus* eadem naturæ luce ductus credere nequibat; mundi salvatorem occisum iri *Matth. 16. v. 22.* totus *Apostolorum cætus* non capiebat, quomodo Messias possit flagellari, conspui, occidi, hoc enim cum significaret ipsis Dominus, nihil tamen omnium intellexerunt, & erat verbum illud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur. *Luc. 18. v. 32. sq.* *Nicodemus* verbis Christi, nisi quis renatus fuerit de novo, non potest videre regnum Dei, tanquam rem impossibilem commendantibus calculum addere recusabat, inquiring: quomodo potest homo nasci, cum sit senex? nunquid potest in ventrem matris suæ iteratò introire, & renasci? *Joh. 3. v. 3. 4.* *Capernaite* impossibilem judicabant carnis Christi manducationem, & sanguinis bibitionem, ideò dicunt invicem: quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum. *Joh. 6. v. 52.* item: durus est hic sermo, & quis potest eum audire? v. 60. *Thomas Apostolus* resurrectionem Christi, ut luci naturali adversam, negabat fortiter *Joh. 20. v. 25.* Quæ omnia ideò sunt consignata, nobisq; proposita, ut discamus in rebus fidem ac salutem concernentibus, nihil tribuere nostro iudicio, & naturæ lumini, sed ab hoc, utpote fallacissimo recedere & in Domini nostri verbis, etsi stulta videantur, plenè acquiescere. Quod si ad *historias Ecclesiasticas* expatieris, exempla quidem invenies non rara per luminis nativi iudicia deceptorum, nulla verò sanctorum divinam veritatem in natura quærentium, aut eò quenquam remittentium. Jam verò negari nequit, Ecclesiam veris fundamentis fidei superstructam, ea, quænam sint, cognovisse, suosq; filios eodem fideliter remisisse: Unde hæc *argumentatio*: Genuina Theologiæ principia Ecclesia semper ut talia agnovit, illa usurpavit, & discipulos ad ea remisit. Sed naturale lumen nunquam, ut principium agnovit
Eccle-

Ecclesia, nunquam usurpavit, nec ullum discentem illi adstri-
ctum voluit. Ergò lumen illud naturæ non est genuinum Theo-
logiæ principium. Sufficiant ista pro explodendo primo Theo-
logiæ institutionis principio à Paracelsistis conficto.

XII.

Secundum: DIVINA REVELATIO: de qua sic
Theophrastus cum sociis. Audienda unctio, & testimonium
Spiritus sancti. *Weig. Postil. part. 1. pag. 161.* Concionatores & scri-
pturæ interpretes, qui manent in voce, hoc est, verbum Dei in-
tra se ipsos audiunt, errare non possunt. *p. 231.* testimonium Jesu
habent ac sentiunt intra se. *part. 2. post. p. 43:* Certum est, oportere
nos doceri à Spiritu Sancto, ab unctioe, aliàs irrita cadunt,
quæcunque foris docentur aut scribuntur, oportet nos omnes
esse à Deo doctos, ab intra scaturire oportet notitiam in obje-
ctum, non è libro intrò manare. *post. part. 2. p. 61.* Item *pag. 61. 62.*
Christus vult Spiritum sanctum dare, non solis discipulis, sed
cunctis credentibus, omnes donati sumus hoc spiritu, hac un-
ctioe, modò introrsum conversi ab eo discamus. Ita cum Da-
vide doctiores evademus omnibus doctoribus nostris, qui mul-
tum ipsi auscultat, multa ex eo discit: unius horæ spatio Spi-
ritus ille hominem rusticum promovet doctorem, docet linguas,
clarificat Christum, dat cognoscere causas incarnationis ipsius,
mortis, descensus ad inferos, ascensus in cœlos, & de omnibus
articulis docet homines citra errorem; si modò ipsum admit-
teremus, & locum concedentes, ac intra nos conversi Deum in
nobis audiremus, in lucem eximiam perveniremus, nec posse-
mus ab ullo homine seduci. *Item:* Ex Dei spiritu plura intra me-
met ipsum disco, quàm omnes libri, omnesque conciones doce-
re valent adusque novissimum diem: *Dial. de Christ. p. 24.* Spi-
ritus perfectorum totus inferitur Deitati, & illi in momento illu-
strantur à Deo *p. 64.* Credere non est operari, nec laborare, tan-
tùm verbo se captum profiteri, ad pedes Jesu Christi procumbe-
re, ejusque revelationem in nobis expectare, ita seminati sumus
in fertilem agrum, crescimus quotidie ac proficimus in omni
notitia *p. 315.* Christus nos facit sacerdotes, ut in ipso habeamus

omnia, templum, sacrificium, sacerdotem, nos ipsi omnia esse possumus in Christo summo pontifice, omnia peraguntur in corde occultè, ut nemini hominum, spirituum, diabolorum scire detur, quid cum Deo agamus, per hoc regatur sacerdotium, *Postil. part. 3. p. 34.* Ejusmodi habet plura *Dialog. de Christ. p. 8. 53. 59. Postil. part. 1. p. 7. 49. 66. 67. 153. 224. 228. 229. part. 2. p. 6. 24. 35. 86. 87. 89. 104. 131. 223.* Sed neque hoc verum ac genuinum principium agnoscimus: non absolutè revelationem reprobantes, nam ea Prophetis quondam frequens contigit, sed duntaxat pro hodierno Ecclesiæ statu. Quicquid ergò de immediata Dei inspiratione dicetur, id totum de aliis, quàm temporibus Christi in cælos ascensum subsecutis, in specie autem *his postremis* intellectum nolumus: Rationes verò nostræ hæ sunt.

XIII.

1. *Quia nusquam talis inspiratio, aut afflatus divinus promittitur, nec usquam ceu theologicæ institutionis principium commendatur.* In dubio versari non credimus, quòd omne fidei & scientiæ theologicæ principium à Deo ut datum, sic etiam promissum & commendatum fuerit: ideò, si eversam hanc rationem cupiunt adversarii, ipsimet sua fundamenta producant, atque quod affirmant demonstrent; nos enim ejus rei documentum planè ignoramus.

XIV.

Producent verò geminum scripturæ locum: Unum: *Jerem. 31. v. 31. sq. Ecce, dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Israël & domui Juda fœdus novum, non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris in die, cum apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti: pactum quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israël post dies illos, dicit Dominus: dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam; & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum dicens: cognosce Dominum. Omnes enim cognoscent me à minimo eorum usq; ad maximum, ait Dominus.*

XV. Respon-

Respondetur. Non facit ad institutum: siquidem de Evangelii promulgatione loquitur, de inspirationibus verbum nullum, quod probant: 1. *vaticinij impletio.* Nam si unumquodvis vaticinium ex suo complemento quàm rectissimè judicatur, sic argumentari licet: quam scriptionem vaticinii impletio exhibet, eandem promisit vaticinium. Sed illa nullam monstrat pacti divini in corda scriptionem, quæ per immediatas revelationes sit facta, solam verò quæ per prædicationem Apostolicam contigit, interprete *Epist. Heb. 8. v. 6. sq.* & necessariò fatentibus adversariis, quòd Evangelium sit alterum illud pactum legi oppositum. Ergò eadem in vaticinio promittitur, minime verò occulta Dei suggestio. 2. *ἀντίθεσις fæderum Veteris & Novi;* eaque talis: *pactum vetus non poterat servari, novum autem cordibus inscribatur;* non sunt hi termini oppositi, si de modo scriptionis sit sermo: 1. quia potest aliquid cordi inscribi, hoc est, revelari, quod tamen sit impossibile servatu. 2. quia non solum Evangelium inscribitur cordibus, verùm & lex, *Rom. 2. v. 14. gentes ostendunt legem scriptam in cordibus suis.* Lex moralis ipsa Dei voce sine medio Israëlitis lata legitur. *Exod. 20. v. 2. sq.* Ceremonialis & forensis per singularem revelationem innotuere Mosi, (& per hunc Israëli) partim cùm in monte comoraretur, partim, quando ad ipsum locutus fuit Dominus: deinde Prophetis, qui & ipsi conciones legales quàm plurimas per cœlestem inspirationem acceperunt. Haftenus igitur *ἀντίθεσις* nulla. Ut verò locus sit oppositioni, sensus ita reddendus. Lex fuit scripta in tabulis, nec ad corda penetrare potuit, illi enim capiendæ corda peccatis repleta nimium erant angusta; ideò pactum ejus factum est irritum; Evangelium autem corda penetrat, ab iisq; potest capi; qua de causa cordibus inscriptum, ab iisq; receptum asseritur. 3. *Ἔθος φράσεως: scribi in corda:* In corda scribere nusquam significat inspirationem, sed generaliter doctrinam, sive illa fiat per naturam *Rom. 2. v. 14. ostendunt gentes opus legis scriptum in cordibus suis:* sive per institutionem: de suæ enim prædicationis fructu scribens Paulus, hæc inter alia verba annotat. *2. Corinth. 3. v. 2. 3. Epistola nostra vos estis,*
scripta

scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus: manifestati, quod epistola estis Christi ministrata à nobis & scripta, non atramento, sed spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, itemq; attētam doctrinæ receptionem: Proverb. 3. v. 3. misericordia & veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, cap. 7. v. 3. serva mandata mea, & vives, & legem meam, quasi pupillam oculi tui, ligaeam in digitis tuis, & scribe illam in tabulis cordis tui: quem phrasæ & usum si sequi placuerit, jam tale pactum promitti deprehendes, quod cor ipsum subeat, inque illud penitus recipiatur, sive hoc fiat per inspirationem, sive per humanæ vocis ministerium.

XVI.

Quibus ita stantibus facilè expeditur, quod idem textus habet v. 34. non docebit vir ultra proximum suum: si verum hoc de prædicatione Evangelicâ, utique ministerium vocis non tollit, quomodo enim docuissent Christus, Apostoli, Barnabas, Timotheus, Titus, Apollo, aliiq; alios? quomodo hi ulterius Ecclesiis præfecissent presbyteros? &c. quomodo promissi fuissent doctores, pastores, &c. usque ad seculi consummationem Ecclesias docturi? Eph. 4. v. 11. 12. Non ergo per hoc vaticinium evertitur externa prædicationis; notatur verò 1. perfectior Dei notitia, tempore novi fœderis futura, atque fuit sub antiquo: sic enim non saltem alii Prophetæ Es. 30. v. 26. sed etiam hic ipse Jeremias interpretatur cap. 24. v. 7. ipsum hunc textum verbis paululum mutatis sic efferens: dabo eis cor, ut sciant me, quia ego sum Dominus; & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, quia revertentur ad me in corde suo. 2. Evangelii per totum orbem prædicationis: Vetus illud legale pactum cognoverant soli Judæi, Psalm. 147. v. 19. 20. Rom. 9. v. 4. ideò gentiles illud cognituri habebant opus discere à Judæis: non sic in Novo: prædicandum erat fœdus gratiæ non solis Judæis, sed & gentibus; iisq; non solis Europæis, sed & Africanis, Asiaticis, &c. Ut Corinthii non indigerent doceri ab Ephesiis, non Crætenses à Romanis, &c. nam & hi, & illi cognoscere debuerunt Deum: idq; habet instructio Apostolorum:
docete

AGGREGATVS SVDI PNDI QVIN
NAGRIDVIA SVDI QVIN
QVE SVI PNDI QVIN